

Віктор Шпак,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри медіапродюсування
та видавничої справи
Факультету журналістики
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Viktor Shpak,
Doctor of Sciences in History, Professor,
Professor at the Department of Media Production
and Publishing,
Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
<https://orcid.org/0000-0002-7007-0683>
Email: v.shpak@kubg.edu.ua

УДК 655.4.94(100)

DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2024.1723>

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО КНИГОВИДАННЯ

UKRAINE IN THE CONTEXT OF WORLD BOOK PUBLISHING

АНОТАЦІЯ. Видавнича галузь розвинених країн світу є не тільки важливим складником ідейно-політичного та культурологічного впливу на суспільство, а й суттєвою часткою у наповненні державної скарбниці. Метою пропонованої статті є ретроспективний аналіз світової галузі книговидання, її доробку відповідно до різних систем статистичного обліку на тлі українських реалій. Основними завданнями дослідження було показати наявний стан книговидавничої галузі України, проаналізувати сучасні системи світового статистичного обліку книг та, відповідно до них, узагальнені результати діяльності за останні 5 років.

Методологічною основою став джерелознавчий аналіз, який спирався на комплекс загальнонаукових і спеціальних методів та підходів. Для аналізу результатів видавничої діяльності різних країн використано методи математичної статистики та аналогії в поєднанні з дедуктивними та індуктивними методами наукового пізнання.

Науковою новизною статті є пошук оптимальної форми організації статистичного обліку видавничої продукції, який би дав змогу аналізувати реальний стан галузі, її досягнення та прогалини.

Проведене дослідження визначає, що наразі не існує повної статистичної бази результатів діяльності світової видавничої галузі. Наявна система обліку видавничої продукції в Україні не відповідає поставленим завданням і може слугувати лише дотичним, уточнюючим чи перевіряючим її елементом. Найбільш оптимальною є організація збору інформації на підставі кількості проданих книг та отриманого доходу. Така практика вже напрацьована в певних країнах світу, зокрема у десяти країнах, якими опікується компанія «Nielsen BookScan», яка збирає інформацію безпосередньо в точках продажу.

Зроблено також висновок, що видавничі галузі постсоціалістичних країн суттєво відстають від аналогів в країнах розвинутого світу.

Процеси, які відбуваються в сучасній видавничій сфері, є швидкоплинними і потребують постійної уваги науковців.

Ключові слова: видавнича галузь, книговидання, статистичний облік, дохід, книги, обов'язковий примірник книги, ідентифікаційний номер ISBN.

ABSTRACT. The publishing industry of the world's developed countries is not only an important component of ideological, political, and cultural influence on society but also a significant part of filling the state treasury. The purpose of the proposed article is a retrospective analysis of the global book publishing industry and its development in accordance with various statistical accounting systems against the background of Ukrainian realities. The main tasks of the research were to show the current state of the book publishing industry of Ukraine, to analyze the modern systems of the world statistical accounting of books and, in accordance with them, the generalized results of activity over the past five years.

The methodological basis was the source analysis, based on a complex of general scientific and special methods and approaches. To analyze the results of the publishing activity of different countries, mathematical statistics and analogy, in combination with deductive and inductive methods of scientific knowledge, were used.

The article's scientific novelty is the search for the optimal form of organization of statistical accounting of publishing products, which would allow analyzing the industry's real state, its achievements, and gaps.

The conducted research determines that currently there is no complete statistical database of the results of the global publishing industry. The existing accounting system of publishing products in Ukraine does not meet the set tasks and can only serve as a tangential, clarifying or checking element.

The most optimal organization of information collection is based on the number of books sold and the income received. This practice has already been developed in certain countries, particularly in ten countries cared for by the Nielsen BookScan company, which collects information directly at the points of sale.

It was also concluded that the publishing industries of post-socialist countries are significantly behind their counterparts in the countries of the developed world.

The processes that take place in the modern publishing field are fast-moving and require the constant attention of scientists.

Keywords: publishing industry, book publishing, statistical accounting, income, books, legal deposits of the book, ISBN identification number.

© В. Шпак, 2024

Вступ. Перехід до інформаційного суспільства з його всеохопною цифровізацією суттєвим чином вплинув на усі процеси економічного, соціального та духовного життя покоління початку нового ХХІ тисячоліття. Не є винятком і видавнича справа, яка без перебільшення, безпосередньо чи опосередковано впливає на кожен і одночасно всі складники сучасного буття. З одного боку, галузь покликана фінансово наповнювати державну скарбницю країни, з іншого – забезпечувати робочі місця та соціальні потреби громадян і насамкінець чи навпаки, в першу чергу, задовольняти духовні, культурні, інформаційні потреби соціуму. Спробуємо поглянути на теперішню видавничу галузь України в контексті виконання нею вищеназаних функцій на тлі розвитку світового книговидання, озирнутися в минуле та спрогнозувати тенденції розвитку. Отже, об'єктом дослідження є світове книговидання, а предметом – процеси, що відбуваються в цій царині, зокрема системи обліку видавничої продукції як основи для аналізу успішності галузі.

Методологічною базою дослідження є комплекс загальнонаукових і спеціальних методів та підходів, які дозволяють отримати і накопичити інформацію; узагальнити, пояснити отримані результати та зробити висновки. У першу чергу, це методи джерелознавчого аналізу документальних та наративних українських та закордонних джерел. Виявленню загальних

закономірностей у видавничій діяльності сприяло поєднання дедуктивного та індуктивного методів наукового пізнання.

Системний метод в сукупності з історико-порівняльним дав змогу дослідити еволюційні тенденції видавничої справи в конкретні хронологічні періоди.

Проведений аналіз наявних досліджень свідчить про значний інтерес науковців та практиків галузі до тем, безпосередньо пов'язаних або дотичних до розвитку книговидання. Зокрема, слід виділити роботи М. Сенченка [1; 2], О. Сухорукової [3], Татарінова Л. [4], присвячені окремим тенденціям розвитку книгодрукування у провідних країнах світу. До аналізу маркетингових та економічних складників видавничої справи долучилися Л. Швайка [5], Я. Котляревський [6], Б. Дурняк, А. Штангрет, О. В. Мельников. [7], В. Шпак [9; 10] та ін.

Проблемні аспекти розвитку книговидання розглянуто у працях О. Афоніна [11], І. Мельника [12], С. Водолазької [13], Г. Грет [14], В. Теремка [15], В. Простопчука [16] та ін.

Проте, з іншого боку, можна констатувати, що галузь є малодослідженою, оскільки стрімкий розвиток наукової думки, впровадження новітньої техніки і технологій та, зрештою, цивілізаційні зміни світосприйняття ставлять нові проблеми і виклики, які потребують всебічного, в тому числі і науково-практичного аналізу.

Результати дослідження. Українська книговидавнича галузь, яка в перші роки Незалежності

ті вважалася ледь не одною з найперспективніших, коли видавці стояли в чергу до друкарень, щоб надрукувати опрацьовані видання накладами у сотні тисяч, а, за трохи більше ніж 30 років, опинилася в жалюгідному стані. При всій умовності вітчизняних статистичних даних, 1991 року Україна продукувала 136 415,9 тис. книг і брошур [17, с. 331], а 2022 року – 11 704,2 тис. прим. [18]. Різниця дуже суттєва, але її достатньо просто можна пояснити обмеженнями періоду карантину, викликаного «COVID-19» та широкомасштабним вторгненням російської армії. Насправді, це дуже суттєві фактори, проте у довоєнний час, наприклад, 2017 року виготовлялося 45 127,2 тис. книг і брошур, а до Революції Гідності 2013 року – 69 575,7 тис. прим. [17, с. 331]. Більш коректними є порівняння кількості випущених книг і брошур на одного жителя: 1991 р. – 2,6; 2013 р. – 1,53; 2017 р. – 1,06; [1, с. 331] 2022 р. – від 0,3 до 0,42 видання [18; 19]. Як бачимо, і тут показники кризові. Слід також зауважити, що коли йдеться про наведені цифри, то це винятково задекларована кількість виготовлених книжок, але аж ніяк не придбаних читачами, оскільки такої статистики в Україні не існує. Наявна інформація щодо українського книговидання базується переважно на даних Книжкової палати України, яку використовують і Державний комітет телебачення і радіомовлення – головний опікун галузі, і Державна служба статистики, і Міністерство культури.

Ще одним популярним поясненням сталого падіння видавничої галузі є теза про загальне падіння інтересу до читання. Виходячи з цих установок, спробуємо поглянути на розвиток світового книговидання, його тенденції, оскільки і Україна є складовою частиною цієї системи. Skorистаємося інформацією, яку наводять: The International Publishers Association (IPA)¹ [20], The Federation of European Publishers (FEP)² [21], The World Intellectual Property Organisation (WIPO)³

[22], IBISWorld⁴ [23], The International ISBN Agency⁵ [24] тощо. Названі організації, подаючи статистичні дані, що характеризують книговидання, використовують різні функціональні параметри. Наприклад, Міжнародна асоціація видавців (IPA) послуговується такими джерелами інформації:

- ▶ опитування видавничої індустрії;
- ▶ дослідження обов'язкових примірників;
- ▶ дані Nielsen BookScan Data (постачальник даних для книговидавничої галузі, який збирає дані про точки продажу книг, що належить «The NPD Group» у Сполучених Штатах і компанії «Nielsen» у Великобританії, Ірландії, Австралії, Новій Зеландії, Індії, Південній Африці, Італії, Іспанії, Бразилії, Мексиці та Польщі);
- ▶ міжнародний стандартний номер книги (ISBN);
- ▶ е-база даних Web of Science.

Певними об'єднаними документами, що узагальнюють здобутки світової книговидавничої галузі є щорічні звіти Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO), зокрема «The Global Publishing Industry in 2022». Проте, самі автори визнають, що наведена статистика не є досконалою та повною [25, с. 5, 29].

Основна інформація ґрунтується на проведених опитуваннях, даних щодо обов'язкового примірника та видачі уповноваженими представниками реєстраційних номерів ISBN. Фактично йдеться про аналіз діяльності 76 країн, членів Міжнародної асоціації видавців, які є провідними в галузі.

Для пропонованого дослідження наявної інформації достатньо, щоб розглянути основні тенденції розвитку як в сукупності, так і по окремих країнах.

Для коректності порівняння розпочнемо аналіз з інформації, отриманої з обов'язкових примірників, передача яких до національних

1 Міжнародна асоціація видавців (IPA) – заснована в 1896 році і є найбільшою у світі федерацією, яка об'єднує національні, регіональні і спеціалізовані асоціації видавців. Нині об'єднує представників 76 країн, в тому числі України.

2 Федерація європейських видавців (FEP) – заснована в 1967 році, як федерація асоціацій книговидавців Європи. Нині представляє 29 національних асоціацій видавців книг, наукових журналів і навчальних матеріалів усіх форматів у Європі, в тому числі України.

3 Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO) – заснована в 1967 році, опікується питаннями інтелектуальної власності у сфері послуг, політики, інформації тощо. Є самофінансуючою агенцією ООН, до якої входять 193 країни-члени.

4 Компанія «IBISWorld» – заснована в 1971 році, проводить галузеві дослідження в усьому світі, зокрема у видавничій галузі, використовуючи економічні, демографічні та ринкові дані

5 Міжнародне агентство ISBN є повноважним органом Міжнародної організації зі стандартизації (International Organization for Standardization, ISO) з реєстрації системи ISBN у всьому світі, ідентифікатора для всіх видів книг.

сховищ є законодавчим зобов'язанням видавців у переважній більшості країн світу. В Україні ці функції здійснює Книжкова палата, яка і оприлюднює всю статистичну інформацію.

За даними «WIPO Statistics Database», загальна кількість поданих обов'язкових примірників 2022 року у 91 країні становила 2,68 млн прим. [25, с. 15] (див. *табл. 1*).

Таблиця 1.

Загальна кількість поданих обов'язкових примірників

Роки	2014	2018	2019	2020	2021	2022
Кількість країн	46	70	70	70	91	91
Кількість (млн прим.)	0,87	2,41	2,78	2,44	2,55	2,68

Джерело: WIPO Statistics Database [9; 10; 11].

Наочно ілюструють тенденції щодо надходжень обов'язкових примірників дані 10 провідних країн світу (наведені у *табл. 2*).

Таблиця 2.

Кількість поданих обов'язкових примірників

Країна	Роки		
	2018	2020	2022
Велика Британія	210 628	169 496	167 000
Корея	90 620	101 318	89 110
Франція	82 313	64 121	81 909
Туреччина	71 074	61 363	91 145
Іспанія	67 884	59 458	98 289
Італія	60 058	44 260	-
Польща	55 964	35 258	40 598
Німеччина	-	425 324	401 197
США	-	263 674	264 722
Японія	-	123 862	113 296
Україна	24 339	24 416	-

Джерело: WIPO Statistics Database [24–28].

За цим показником ведуть першість: Німеччина, США, Велика Британія. Проте і в цих країнах показники коливаються, залежать від дуже багатьох, у тому числі суб'єктивних чинників, і не можуть повною мірою характеризувати реальний стан справ галузі.

Ще одним джерелом аналізу стану книговидання є кількість присвоєних ISBN (International Standard Book Number) – міжнародних стандартних номерів книги. Це унікальний 13-значний машиночитаний номер, який ідентифікує конкретне видання друкованої, аудіо

чи електронної книги. Офіційними членами Міжнародного агентства ISBN є 166 країн і територій.

Дані ISBN, з одного боку, є певним показником щодо розмірів видавничого ринку в різних країнах, а з іншого, вони слугують інструментом перевірки досліджень, які здійснюють Міжнародна асоціація видавців (IPA) і Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO).

У таблиці 3 представлено кількість ідентифікаторів ISBN, зареєстрованих у 2018–2022 роках у країнах-лідерах.

Загальна кількість реєстрацій ISBN, 2018-2022

Країна	2018	2020	2021	2022
США	3 485 322	3 931 270	2 884 609	3 279 217
Корея	-	329 582	340 506	95 811
Китай	-	263 066	263 066	-
Німеччина	139 940	284 000	284 000	277 000
Велика Британія	185 721	188 553	168 960	153 167
Індонезія	-	144 793	159 330	107 856
Італія	137 397	135,133	142 267	139 970
Японія	95 129	114 272	184 985	902 311
Бразилія	95 336	114 114	114,114	179 042
Іспанія	86 872	80 704	95 985	95 811
Туреччина	67 135	78 500	87 231	83 653
Нідерланди	6 143	40 105	62 251	59 283
Швеція	-	34 016	34 984	37 338
Чехія	-	26 367	26 597	34 985
Україна	-	23 640	25 722	9 691
Болгарія	-	11 698	13 085	12 738
Польща	-	-	-	99 995

Джерело: WIPO Statistics Database [24–28].

Беззаперечним лідером є США, які випереджають найближчого переслідувача, а це Японія на понад 3 млн реєстрацій. Швидко прогресує Бразилія, яка за 5 років збільшила видачу ідентифікаційних номерів ледь не на 100 тис., Нідерланди підвищили планку в 10 разів. Варто відзначити видавців сусідньої Польщі, де кількість присвоєних ISBN склала майже 100 тис., що вчетверо більше, ніж у довоєнній Україні. У цілому більшість країн за цим показником коливається в межах стабільних величин.

Робити висновки щодо стану видавничих галузей на підставі винятково цих даних є недоцільним, оскільки тут йдеться про кількість найменувань видань і не стосується їх накладів. Крім того, слід зважити на те, що в сумарних статистичних даних може бути подвійний рахунок, коли одному виданню залежно від його формату, наприклад друковане і електронне видання, присвоєно декілька ISBN.

Більш придатні для аналізу дані компанії «Nielsen BookScan», яка збирає інформацію

безпосередньо в точках продажу. Обмежувачими факторами є те, що вона працює лише в 10 країнах, і навіть в них охоплення ринкових даних коливається від 90% до 60% [9, с. 19].

У таблиці 4 наведено дані по цих країнах за період 2018–2022 рр.

Наведені в таблиці дані наочно свідчать, що з 2018 до 2023 року всі країни, за винятком Південної Африки, збільшили кількість проданих видань. Найкращі досягнення у видавців Італії – стрибок від 85,6 млн до 107 млн примірників, Великої Британії – від 190,9 млн до 208,8 млн прим. Найбільш суттєво зросли доходи в Італії (на 215 млн \$), Мексиці (на 165,5 млн \$), Індії (на 64 млн \$). У розпал пандемії 2020 року практично всі країни зменшили свої надходження, проте вже в наступні роки спостерігається стаке підвищення показників. Яскравим прикладом є видавнича галузь Бразилії – країни, яка суттєво постраждала від коронавірусу. 2018 року видавці створювали дохід у 510.1 млн \$, 2020 р. вони впали до 348.8 млн \$, а вже через два роки показник піднявся до 493 млн \$.

**Загальна кількість проданих копій і дохід від продажу,
2018-2022**

Країна	2018		2019		2020		2021		2022	
	Продано, (млн прим.)	Дохід (млн \$)	Продано, (млн прим.)	Дохід (млн \$)	Продано, (млн прим.)	Дохід (млн \$)	Продано, (млн прим.)	Дохід (млн \$)	Продано, (млн прим.)	Дохід (млн \$)
Австралія	61.2	880.8	60.6	793.2	67.2	862.0	65.5	950	70.9	940
Бразилія	44.4	510.1	41.5	443.1	43.4	348.8	55.0	423	58,6	493
Індія	21.0	93.6	30.9	137.7	29.7	138.5	38.2	174	35.9	158
Ірландія	11.8	165.9	12.2	165.0	13.1	184.4	13.3	196	13,4	179
Італія	85.6	1 502.3	85.0	1 428.1	91.1	1 625.0	109.5	1 225	107.0	1 717
Мексика	8.4	90.4	15.7	173.9	13.8	145.3	17.6	209	20,3	256
Нова Зеландія	6.2	95.3	6.4	92.7	6.4	91.1	6.8	108	6.6	94
Південна Африка	9.2	118.7	8.6	106.3	7.0	81.0	8.1	109	8,2	108
Іспанія	64.0	1 168.1	62.6	1 095.3	55.4	997.2	65.1	1 200	66.5	1 115
Велика Британія	190.9	2 173.4	191.4	2 127.3	213.0	2 333.3	212.6	2 506	208.8	2 229

Джерело: WIPO Statistics Database [24–28].

Ще одним джерелом отримання інформації є опитування, які проводить Міжнародна асоціація видавців.

2017 року на основі даних з 11 країн загальний дохід від продажів і ліцензування склав 249,5 млрд \$, з них 202,4 млрд \$ задекларували Китай. Сполучені Штати Америки показали дохід у 25,9 млрд \$. Слідом йшла Німеччина – 5,8 млрд \$ [12]. Протягом наступних років Китай перестав надавати інформацію, тому для коректності порівнянь не будемо враховувати його показники. Таким чином, цього року 10 країн отримали дохід від реалізації видавничої продукції у розмірі 47,1 млрд \$.

2018 року була доступна інформація з 19 країн, які разом отримали дохід 50,3 млрд \$. Покращили показники США – 23,3 мільярда \$, Німеччина – 6,1 млрд \$. До них підтягнулися: Велика Британія – 5,4 млрд \$, Республіка Корея – 5 млрд \$ і Франції – 3 млрд \$ [10].

2020 року загальний дохід видавничої галузі 25 країн становив 65,3 млрд \$ [11], 23 країн світу

2021 року – 71,6 млрд \$ [13], 28 країн 2022 року – 76,3 млрд \$ [9].

Більш розлогу інформацію щодо доходів книговидання в окремих провідних країнах наведено в таблиці 5.

Ситуацію в країнах колишнього соцтабору показано у таблиці 6.

Можна констатувати, що країни колишнього соцтабору значно поступаються за доходами, які приносить видавничу галузь, провідним країнам світу. Що стосується останніх, то за попередні 5 років прослідковується, незважаючи на певні коливання, чітка тенденція до зростання доходів галузі. Так, США збільшили доходи на близько 3 млрд \$, Німеччина – на понад 3 млрд \$, Італія – більше ніж на один млрд \$.

На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

Наразі не існує повної статистичної бази результатів діяльності світової видавничої галузі. Аналітичні дані узагальнені Міжнародною асоціацією видавців зібрані в результаті анкетувань

видавничих асоціацій країн-членів, матеріалів Всесвітньої організації інтелектуальної власності, Міжнародного агентства ISBN тощо наводять інформацію щодо окремих країн, дають лише можливість визначити орієнтири, спрогнозувати основні тенденції. З'ясовано, що найбільш слушним показником розвитку видавничої сфери є кількість проданих примірників і отримані від цього доходи. Кількість назв і задекларовані накладки є винятково дотичними інструментами

для дослідження галузі, тобто наявна в Україні система статистичних даних потребує удосконалення та переходу до обліку реалізованої продукції. Дотичними можна вважати і інформацію щодо кількості депонованих обов'язкових примірників та проведених реєстрацій ISBN. Значне відставання країн колишнього соцтабору щодо доходів від видавничої діяльності, свідчить про наявність спільних проблем, які потребують окремого дослідження.

Таблиця 5.

**Загальний дохід видавничої галузі, 2018-2022 рр.
(Провідні країни)**

Країни	2018	2020	2021	2022
	млн \$	млн \$	млн \$	млн \$
1	2	3	4	5
США	23 338.4	23 614.3	26 822.0	26 150.9
Японія	8 446.6	10 824.5	11 324.7	9 315.7
Німеччина	6 066.6	10 625.9	5 433.8	9 945.0
Корея	4 962.7	6 225.3	11 389.8	6 654.3
Велика Британія	5 438.1	4 755.1	5 363.5	5 024.3
Італія	2 493.8	3 490.6	3 467.8	3 567.8
Франція	2 981.6	2 977.2	4 055.1	2 909.1

Джерело: WIPO Statistics Database [24–28].

Таблиця 6.

**Загальний дохід видавничої галузі, 2018-2022 рр.
(Країни колишнього соцтабору)**

Країни	2018	2020	2021	2022
	млн \$	млн \$	млн \$	млн \$
Польща	-	435.7	-	-
Угорщина	-	180.4	156.5	-
Словенія	99.8	96.3	-	-
Естонія	28.1	41.2	-	-
Чехія	308.3	33.4	33.4	153.0
Азербайджан	20.4	25.7	22.6	17.8
Грузія	-	6.2	6.2	-
Угорщина	-	-	-	125.7

Джерело: WIPO Statistics Database [24–28].

Список використаної літератури

1. Сенченко М. Світове книговидання і випуск творів друку в Україні. *Вісник Книжкової палати*. 2003. № 4. С. 3–11.
2. Афонін О. В., Сенченко М. І. Українська книга в контексті світового книговидання. Київ : Книжкова палата України імені Івана Федорова, 2009. 277 с.
3. Сухорукова О. Світове книговидання: уроки для України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 3. С. 47–58.
4. Татарінова Л. Деякі тенденції розвитку книгодрукування у провідних країнах світу. *Вісник Книжкової палати*. 2019. № 12. С. 9–16.
5. Швайка Л. А. Видавничо-поліграфічна справа в Україні: стан, конкурентоспроможність і перспективи. *Поліграф. і видавничі справи*. 2011. № 2. С. 10–14.
6. Котляревський Я. В. Управління інноваційним розвитком видавничо-поліграфічної діяльності в процесі формування економіки знань. Львів : Укр. академія друкарства, 2012. 360 с.
7. Дурняк Б. В., Штангрет А. М., Мельников О. В. Видавничі справи та поліграфічна діяльність в Україні. Львів : Укр. академія друкарства, 2009. 150 с.
8. Шпак В. Видавничий бізнес в умовах української державності : монографія Київ : Експрес-об'ява, 2015. 391 с.
9. Шпак В. Розвиток видавничої справи України в 1990–2010 рр. : моногр. Київ: ВПК «Експрес-поліграф». 2011. 232 с.
10. Афонін, О. Інтерес до української книги знижується. *Діловий вісник*. 2012. № 6. С. 11.
11. Мельник І. Яке майбутнє в українського книговидання: чому розпочата в далекому минулому реформа галузі не дала бажаного результату. *Уряд. кур'єр*. 2017. 7 квіт. С. 7.
12. Водолазька С. Стратегії розвитку друкованого та електронного книговидання у Великій Британії. *Наукові записки Інституту журналістики*, 2012, №47. С. 8–14.
13. Грет Г. П. Книгорозповсюдження в структурі книжкової справи України. *Вісн. Львів. ун-ту*. Вип. 12. 2012. С. 105–116.
14. Теремко В. Концептуальні та соціопсихологічні джерела конкурентоспроможності видавничих стратегій. *Поліграф. і видавничі справи*. 2012. № 2. С. 3–18.
15. Простопчук В. Держава й книга – це що? Інтрига... *Літ. Україна*. 2012. 4 жовт. С. 8.
16. Шпак В.І. Управління сучасним видавництвом : навч. посібн. Київ : ДП «Експрес-об'ява», 2019. 368 с.
17. Зведені адміністративні дані про випуск видавничої продукції / Держкомтелерадіо. URL : <https://comin.gov.ua/diyalnist/vidavnicha-sfera/zvedeni-administrativni-dani-pro-vipusk-vidavnichoyi-produkciyi> (дата звернення: 25.03.2024)
18. Чисельність населення України варіюється від 28 до 34 мільйонів – демографи / Укрінформ. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3692466-ciselnist-naselenna-ukraini-variuetasa-vid-28-do-34-miljoniv-demografi.html> (дата звернення: 25.03.2024)
19. The International Publishers Association (IPA). URL : <https://internationalpublishers.org/> (дата звернення: 30.03.2024)
20. The Federation of European Publishers (FEP). URL : <https://fep-fee.eu/> (дата звернення: 25.04.2024)
21. The World Intellectual Property Organisation (WIPO). URL : <https://www.wipo.int/portal/en/index.html> (дата звернення: 25.04.2024)
22. IBISWorld. URL : <https://www.ibisworld.com/company/our-story/> (25.04.2024)
23. The International ISBN Agency URL : <https://www.isbn-international.org/content/about-us/5> (дата звернення: 25.04.2024)
24. World Intellectual Property Organization (2023). The Global Publishing Industry in 2022. Geneva: WIPO. DOI: 10.34667/tind.48714. URL : <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-1064-2023-2-en-the-global-publishing-industry-in-2022.pdf> (дата звернення: 05.04.2024)
25. WIPO (2020). The Global Publishing Industry in 2018. Geneva: World Intellectual Property Organization. URL : https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_1064_2019.pdf (дата звернення: 05.04.2024)
26. World Intellectual Property Organization (2022). The Global Publishing Industry in 2020. Geneva: WIPO. URL : <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-1064-2022-en-the-global-publishing-industry-in-2020.pdf> (дата звернення: 05.04.2024)
27. WIPO (2019). The Global Publishing Industry in 2017. Geneva: World Intellectual Property Organization. URL : file:///C:/Users/V.Shpak/Downloads/wipo_pub_1064.pdf (дата звернення: 25.04.2024)
28. World Intellectual Property Organization (2023). The Global Publishing Industry in 2021. Geneva: WIPO. DOI: 10.34667/tind.47033. URL : <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-1064-2023-en-the-global-publishing-industry-report-2021.pdf> (дата звернення: 25.04.2024)

References

1. Senchenko, M. (2003). Svitove knyhovydannia i vypusk tvoriv druku v Ukraini [World book publishing and publication of printed works in Ukraine]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, vol. 4, pp. 3–11.
2. Afonin, O. V. & Senchenko, M. I. (2009). Ukrainiska knyha v konteksti svitovoho knyhovydannia [Ukrainian book in the context of world book publishing]. Kyiv : Knyzhkova palata Ukrainy imeni Ivana Fedorova. 277 p.
3. Sukhorukova, O. (2016). Svitove knyhovydannia: uroky dlia Ukrainy [World book publishing: lessons for Ukraine]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, vol. 3. pp. 47–58.

4. Tatarinova, L. (2019). Deiaki tendentsii rozvytku kny-hodrukuvannia u providnykh krainakh svitu [Some trends in the development of book printing in the leading countries of the world]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty*, vol. 12, pp. 9–16.
5. Shvaika, L. A. (2011). Vydavnycho-polihrafichna sprava v Ukraini: stan, konkurentospromozhnist i perspektyvy [Publishing and printing business in Ukraine: state, competitiveness and prospects]. *Polihraf. i vydavnycha sprava*, vol. 2, pp. 10–14.
6. Kotliarevskiy, Ya, V. (2012). Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom vydavnycho-polihrafichnoi diialnosti v protsesi formuvannia ekonomiky znan [Management of innovative development of publishing and printing activities in the process of formation of the knowledge economy]. Lviv : Ukr. akademiia drukarstva, 360 p.
7. Durniak, B. V., Shtanhret, A. M. & Melnykov, O. V. (2009). Vydavnycha sprava ta polihrafichna diialnist v Ukraini [Publishing and printing activities in Ukraine]. Lviv : Ukr. akademiia drukarstva, 150 p.
8. Shpak, V. (2015). Vydavnychiy biznes v umovakh ukrainskoi derzhavnosti [Publishing business in the conditions of Ukrainian statehood]. Kyiv : Ekspres-obiava, 391 p.
9. Shpak, V. (2011). Rozvytok vydavnychoi spravy Ukrainy v 1990–2010 rr. [The development of the publishing business of Ukraine in 1990–2010]. Kyiv : VPK «Ekspres-polihraf». 232 p.
10. Afonin, O. (2012). Interes do ukrainskoi knyhy znyzhuietsia [Interest in Ukrainian books is decreasing]. *Dilovyi visnyk*, vol. 6. P. 11.
11. Melnyk, I. (2017, April 7). Yake maibutnie v ukrainskoho knyhovydannia: chomu rozpochata v dalekomu mynulomu reforma haluzi ne dala bazhanoho rezultatu [What is the future of Ukrainian book publishing: why the reform of the industry started in the distant past did not give the desired result]. *Uriad. kurier*. P. 7.
12. Vodolazka, S. (2012). Stratehii rozvytku drukovanoho ta elektronnoho knyhovydannia u Velykii Brytanii [Strategies for the development of printed and electronic book publishing in Great Britain]. *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*, vol. 47, pp. 8–14.
13. Hret, H. P. (2012). Knyhorozpovsiudzhennia v strukturi knyzhkovoï spravy Ukrainy [Book distribution in the structure of the book business of Ukraine]. *Visn. Lviv. un-tu*, vol. 12, pp. 105–116.
14. Teremko, V. (2012). Kontseptualni ta sotsiopsikhologichni dzherela konkurentospromozhnosti vydavnychykh stratehii [Conceptual and sociopsychological sources of competitiveness of publishing strategies]. *Polihraf. i vydavnycha sprava*, vol. 2, pp. 3–18.
15. Prostopchuk, V. (2012, October 4). Derzhava y knyha – tse shcho? Intryha... [What is the state and the book? Intrigue...]. *Lit. Ukraina*. P. 8.
16. Shpak, V.I. (2019). Upravlinnia suchasnym vydavnytstvom [Management of a modern publishing house]. Kyiv : DP «Ekspres-obiava». 368 p.
17. Zvedeni administratyvni dani pro vypusk vydavnychoi produktsii. (2024). [Consolidated administrative data on the release of publishing products]. Ofitsialnyi sait Derzhkomtelradio [Official site of State Television and Radio]. Available at : <https://comin.gov.ua/diyalnist/vidavnicha-sfera/zvedeni-administrativni-dani-pro-vipusk-vidavnychoyi-produkciyi> (accessed 25.03.2024).
18. Chyselnist naseleння Ukrainy variuietsia vid 28 do 34 milioniv – demohrafi. (2024). [The population of Ukraine varies from 28 to 34 million – demographers]. Ofitsialnyi sait Ukrinform [Official site of Ukrinform]. Available at : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3692466-ciselnist-naseleння-ukraini-variuietsia-vid-28-do-34-miljoniv-demografi.html> (accessed 25.03.2024).
19. The International Publishers Association (IPA). Official site. Available at : <https://internationalpublishers.org/> (accessed 30.03.2024).
20. The Federation of European Publishers (FEP). Official site. Available at : <https://fep-fee.eu/> (accessed 25.04.2024).
21. The World Intellectual Property Organisation (WIPO). Official site. Available at: <https://www.wipo.int/portal/en/index.html> (accessed 25.04.2024).
22. IBISWorld. Official site. Available at : <https://www.ibisworld.com/company/our-story/> (accessed 25.04.2024).
23. The International ISBN Agency. Official site. Available at : <https://www.isbn-international.org/content/about-us/5> (accessed 25.04.2024).
24. World Intellectual Property Organization (2023). The Global Publishing Industry in 2022. Geneva: WIPO. Available at : <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-1064-2023-2-en-the-global-publishing-industry-in-2022.pdf> (accessed 05.04.2024).
25. WIPO (2020). The Global Publishing Industry in 2018. Geneva: World Intellectual Property Organization. Available at : https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_1064_2019.pdf (accessed 05.04.2024).
26. World Intellectual Property Organization (2022). The Global Publishing Industry in 2020. Geneva: WIPO. Available at : <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-1064-2022-en-the-global-publishing-industry-in-2020.pdf> (accessed 05.04.2024).
27. WIPO (2019). The Global Publishing Industry in 2017. Geneva: World Intellectual Property Organization. Available at : file:///C:/Users/V.Shpak/Downloads/wipo_pub_1064.pdf (accessed 25.04.2024).
28. World Intellectual Property Organization (2023). The Global Publishing Industry in 2021. Geneva: WIPO. DOI: 10.34667/tind.47033. Available at : <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-1064-2023-en-the-global-publishing-industry-report-2021.pdf> (accessed 25.04.2024).

Надіслано до редакції 03.04.2024 р.